

ธงชัยเฉลิมพล

ธงชัยเฉลิมพล หมายถึง ธงซึ่งเป็นเครื่องหมายแห่งชัยชนะประจำหน่วยทหาร เป็นสิ่งชักนำความองอาจแห่งหมู่ทหารทั้งปวงให้มีชัยชนะต่อข้าศึกด้วยความกล้าหาญ นอกจากนี้แล้ว ธงชัยเฉลิมพลยังประกอบด้วยสิ่งที่แสดงออกถึง ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ โดยธงหมายถึง ชาติ บนยอดธงบรรจุพระพุทธรูป หมายถึง ศาสนา และเส้นพระเจ้า (เส้นพระเกศา) ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หมายถึง พระมหากษัตริย์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินไปทรงประกอบพิธีตรึงหมุดธงชัยเฉลิมพล ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ในพระบรมมหาราชวัง และพระราชทานธงชัยเฉลิมพลแก่หน่วยทหารต่างๆ ด้วยพระองค์เอง ดังนั้น ธงชัยเฉลิมพลจึงเป็นสิ่งที่ทหารทุกคนจะต้องรักษาไว้ยิ่งกว่าชีวิต และเป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่บุคคลซึ่งเข้ามารับราชการ ไม่ว่าจะป็นนายทหาร หรือพลทหารจะต้องผ่านพิธีกระทำสัตย์ปฏิญาณตนต่อธงชัยเฉลิมพล จึงจะถือว่าเป็นทหารอย่างสมบูรณ์แท้จริง

ในสมัยโบราณ กองทัพไทยได้ใช้ธงสีต่างๆ เป็นเครื่องหมายในลักษณะธงชัยเฉลิมพลโดยไม่มีรูปภาพใดๆ เป็นสัญลักษณ์ ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดเกล้าฯ ให้สร้างธงประจำกองทหารขึ้น มีลักษณะพื้นนอกสีแดง พื้นในสีน้ำเงิน ตรงกลางมีพระมหาพิชัยมงกุฎสีเหลืองและมีเครื่องสูง ๗ ชั้น ๒ ข้าง เรียกว่า "ธงมหามงกุฎ" พระราชทานแก่กองทหารต่างๆ ครั้นมาถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติว่าด้วยแบบธงสยามไว้เป็นแบบแผน เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๓๔ พร้อมกับโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนธงประจำกองทหารต่างๆ เสียใหม่แล้ว พระราชทานนามธงประจำกองทหารนี้ว่า "ธงชัยเฉลิมพล" สำหรับใช้เมื่อมีการเสด็จในพระราชพิธีใหญ่ๆ รวมทั้งเมื่อกองทหารจะไปทำสงครามปราบเสี้ยนหนามแผ่นดิน โดยถือว่าเมื่อกองทหารและธงชัยเฉลิมพลไปปรากฏ ณ ที่ใดเสมือนหนึ่งพระมหากษัตริย์ได้เสด็จพระราชดำเนินไปในกองทัพทหารนั้นด้วย

ธงชัยเฉลิมพล ได้มีการเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการมาตามลำดับ จนถึงพุทธศักราช ๒๕๒๒ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้โปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติธงขึ้นใหม่ กำหนดให้ธงชัยเฉลิมพลเป็นธงประจำหน่วยทหารสำหรับพระราชทานแก่กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ

ธงชัยเฉลิมพลทหารบก

มีลักษณะอย่างเดียวกับธงชาติ แต่เป็นรูปสี่เหลี่ยมจตุรัส กว้างด้านละ ๗๐ เซนติเมตร ตรงกลางพื้นธงมีรูปอุณาโลมทหารบก และมีชื่อหน่วยทหารสีแดง ขลิบริมสีเหลืองเป็นแถวโค้งโอบใต้อุณาโลม พื้นธงด้านบนที่ติดกับคันธงมีรูปพระมหามงกุฎ และเลขหมายประจำรัชกาลเป็นตัวเลขไทยสีเหลือง ภายใต้พระมหามงกุฎมีอักษรพระปรมาภิไธย ภปร สีแดง ขลิบริมสีเหลือง รัศมีสีฟ้า ขอบธงด้านที่ติดกับคันธงมีเกลียวเชือกสีแดง สลับดำ ส่วนด้านอื่นมีแถบจีบสีเหลืองกว้าง ๒ เซนติเมตร ยอดคันธงธงชัยเฉลิมพล ทหารบกเป็นข่มเรือนแก้วประดิษฐานพระพุทธรูปภายใน ทำด้วยโลหะสีทองของกองทัพอากาศมีลักษณะอย่างเดียวกัน แต่ทำด้วยโลหะสีเหลือง ส่วนของกองทัพเรือ ยอดธงเป็นรูปข้างสามเศียร ภายใต้พระมหามงกุฎทำด้วยโลหะสีทอง

ธงชัยเฉลิมพลทหารเรือ

มีลักษณะอย่างเดียวกับ ธงชาติ ตรงกลางพื้นธง มีรูปจักร ๘ แฉก แจกของจักร เวียนไปทางซ้ายและมีสมอเรือสอดวงจักรภายใต้พระมหามงกุฎสีเหลือง ขอบธงด้านที่ติดกับคันธง มีเกลียวเชือกสีแดง

ธงชัยเฉลิมพลทหารอากาศ

มีลักษณะอย่างเดียวกับธงชาติ เป็นรูปสี่เหลี่ยมจตุรัส กว้างด้านละ ๗๐ เซนติเมตร ตรงกลางธงมีดวงกลมสีฟ้า ภายในดวงกลมมีอุณาโลมทหารอากาศ และมีชื่อหน่วยทหารสีแดง ขลิบริมสีเหลือง เป็นแถวโค้งโอบ

ได้ดวงกลมสีฟ้า ผืนธงด้านที่ติดกับคันธง มีรูปพระมหามงกุฏและเลขหมายประจำรัชกาลของ พระมหากษัตริย์ที่พระราชทาน เป็นตัวเลขไทยสีเหลืองภายใต้พระมหามงกุฏ มีอักษร พระปรมาภิไธย ภปร สีแดง ขลิบริมสีเหลือง รัศมีสีฟ้า ขอบธงด้านที่ติดกับคันธงมีเกลียวเชือกสีแดงสลัปดาห์ ด้านอื่นมีแถบจีบสี เหลือง กว้าง ๒ เซนติเมตร

คันธงธงชัยเฉลิมพลตอนที่ตรงกับธง มีลักษณะเหมือนกันทั้งสามเหล่าทัพ คือ มีสีกลมติดต่อกับริมธงมุม รอบคันธง มีหมุดทำด้วยโลหะสีทอง ๑๕ หมุด

หมุดที่ ๑ เป็นรูปประเทศไทย

หมุดที่ ๒ เป็นรูปเสมาธรรมจักร

หมุดที่ ๓ เป็นรูปอักษรพระปรมาภิไธย ภปร

หมุดที่ ๔ เป็นรูปรัฐธรรมนูญ

หมุดต่อไป เป็นรูปเครื่องหมายของแต่ละเหล่าทัพหมุดที่ ๑ อยู่บนสุดหมุดต่อไป เรียงลงมา

ตามลำดับ

ธงชัยเฉลิมพลที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานไปแล้วนั้น เมื่อเกิดชำรุดหรือมีหน่วยทหาร เพิ่มขึ้นใหม่ กระทรวงกลาโหมจะนำความกราบบังคมทูลขอพระราชทานให้ทรงประกอบพระราชพิธีตรึง หมุด และพระราชทานธงชัยเฉลิมพลที่ได้สร้างขึ้นใหม่เป็นราชประเพณีสืบมา

ศูนย์ข้อมูลข่าวสาร สำนักพระราชวัง
*****

ข้อมูลจาก : จุลสารการจัดการองค์ความรู้ สำนักพระราชวัง
ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๓ พฤศจิกายน – ธันวาคม ๒๕๕๐
นางสาวเพลินพิศ กำราญ : เรียบเรียง